

Оцінка висновку експерта в адміністративному судочинстві

В'ячеслав Абрамов

судовий експерт, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, e-mail: tony1998abrams@gmail.com

Розкрито роль суду в оцінюванні висновку експерта в адміністративному судочинстві. Окреслено критерії допустимості, належності й достовірності, а також повноваження суду щодо перевірки експертних доказів.

Ключові слова: суд; експерт; докази.

Evaluation of the Appointment of an Expert in Administrative Justice

Viacheslav Abramov

The role of the court in evaluating an expert opinion in administrative proceedings is examined. The criteria of admissibility, relevance and reliability, as well as the court's powers to review expert evidence, are outlined.

Keywords: court; expert; evidence.

Загальні засади оцінки висновку експерта в адміністративному судочинстві. Висновок експерта в адміністративному судочинстві України є одним із процесуальних доказів, що застосовується судом для з'ясування обставин справи, які потребують спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва або ремесла. Відповідно до положень Кодексу адміністративного судочинства України (далі — *КАС України*), суд оцінює кожен доказ, зокрема й висновок експерта, за внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному та об'єктивному дослідженні всіх обставин справи [1].

Особливість адміністративного судочинства полягає в тому, що суд не пов'язаний жодним доказом наперед і не надає жодному з них наперед установленій сили. Отже, висновок експерта не має для суду обов'язкового характеру, а підлягає критичній оцінці поряд з іншими доказами, незалежно від статусу експерта або «авторитетності» експертної установи [1].

Допустимість висновку експерта означає його відповідність вимогам процесуального закону щодо форми, порядку отримання та суб'єкта проведення експертного дослідження. Згідно з *КАС України* експертиза може бути призначена судом або проведена на замовлення учасника справи, але за умови дотримання визначених законом процедур [1].

Ключовим критерієм допустимості є належна процесуальна форма отримання вис-

новку експерта. Порушення порядку призначення експертизи, відсутність ухвали суду (у випадках, коли вона є обов'язковою) або залучення експерта з порушенням вимог законодавства може призвести до визнання такого висновку недопустимим доказом.

Важливе значення має також відповідність експерта вимогам Закону України «Про судову експертизу», зокрема наявність відповідної кваліфікації, спеціальних знань та, у визначених законом випадках, атестації [2]. Висновок, складений особою, яка не має належного статусу експерта або вийшла за межі своєї спеціалізації, не може бути визнаний допустимим доказом.

Належність висновку експерта визначається його здатністю підтверджувати або спростовувати обставини, які належать до

предмета доказування у конкретній адміністративній справі. Відповідно до КАС України, доказ є належним, якщо він стосується обставин, що мають значення для правильного вирішення спору [1].

Висновок експерта визнається належним лише за умови, що поставлені перед експертом питання мають юридичне значення та безпосередньо пов'язані з предметом спору. Недопустимим є включення до висновку правових оцінок, тлумачення норм права або вирішення питань, що належать винятково до компетенції суду.

Судова практика неодноразово підкреслює, що експерт не має права підмінити суд у визначенні правової кваліфікації спірних правовідносин, а повинен обмежуватися дослідженням фактичних обставин із застосуванням спеціальних знань.

Отже, належність висновку експерта визначається не лише формальною відповідністю поставленим запитанням, але й його **здатністю ефективно сприяти встановленню фактичних обставин**, що мають значення для правильного вирішення адміністративного спору. Суд виступає гарантом того, що спеціальні знання експерта застосовуються винятково для підтвердження або спростування фактів, а не для вирішення правових питань, що залишаються винятково в його компетенції.

Достовірність висновку експерта характеризує ступінь його обґрунтованості, логічності, наукової вивірності та відповідності встановленим у справі фактам. Суд, оцінюючи достовірність експертного висновку, аналізує методику проведення дослідження, джерела інформації, повноту дослідження матеріалів справи та послідовність логічних висновків [1].

Особливу увагу суд звертає на те, чи обґрунтовано експерт відповів на всі поставлені запитання, чи не містить висновок внутрішніх суперечностей, а також чи узгоджується він з іншими доказами у справі. У разі наявності сумнівів щодо правильності або повноти висновку суд може призначити повторну або додаткову експертизу.

Суд у своїй практиці виходить з того, що наявність кількох експертних висновків, які суперечать один одному, не означає авто-

матичної переваги одного з них, а зумовлює обов'язок суду здійснити докладний аналіз їхнього змісту, методів дослідження та обґрунтованості.

Роль суду в оцінці висновку експерта в адміністративному судочинстві є визначальною, оскільки саме суд установлює фактичні обставини справи та ухвалює законне й обґрунтоване рішення. Висновок експерта не має наперед установленої доказової сили й підлягає оцінці судом на засадах принципу вільної оцінки доказів, закріпленого в КАС України [1].

Оцінюючи висновок експерта, суд перевіряє як його формальну відповідність вимогам закону, так і змістовну обґрунтованість, зокрема дотримання меж компетенції експерта та відсутність у висновку правових оцінок або тлумачення норм права. Вихід експерта за межі спеціальних знань та підміна суду у вирішенні правових питань є підставою для критичної оцінки або відхилення такого висновку як неналежащего доказу [1].

Суд також аналізує дотримання процесуального порядку призначення та проведення експертизи, зокрема відповідність експерта вимогам законодавства про судову експертизу та забезпечення принципів змагальності й рівності сторін. Порушення цих вимог може істотно знизити доказову цінність висновку експерта незалежно від його наукової обґрунтованості [1; 2].

Висновок експерта оцінюється судом разом з іншими доказами у справі. За наявності суперечностей між висновком експерта та іншими доказами суд зобов'язаний навести мотиви, за яких він приймає або відхиляє такий доказ [1].

З метою забезпечення повноти й об'єктивності судового розгляду суд вправі призначити додаткову або повторну експертизу, а також викликати експерта для надання усних пояснень щодо методики дослідження та зроблених висновків [1].

Отже, суд забезпечує баланс між застосуванням спеціальних знань і здійсненням самостійної правової оцінки, що відповідає завданням адміністративного судочинства щодо ефективного захисту прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах [1].

Перелік джерел посилання

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2747-15> (дата звернення: 22.01.2026).
2. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4038-12> (дата звернення: 22.01.2026).